

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**
Número 16 - Suplement monogràfic 5 - 2006

Monogràfic oci i lleure

En aquest número...

Editorial

2

Presentació d'aquest monogràfic sobre drogues, oci i lleure.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi que analitza les percepcions d'una mostra de consumidors de drogues en relació als riscos i beneficis associats a l'ús de diferents drogues "recreatives".

Materials

3 - 4

¿Alcohol... Saps beure? Aguantes? - sobre la tolerància (díptic). *@lkol al k@p N kap* - alcohol i conducció (calendari, cartell i ambientador). *De marxa... al bar* - per formar en servei responsable d'alcohol (DVD). *De nit, tingues-ho clar* - per distribuir a locals nocturns (tríptics i cartells). *Els fantasmes de la coca* - per fer reflexionar a la gent propera a la coca (fulletó). *Guia d'habilitats per al treball en grup* - orientacions per a educadors de lleure (llibret). *Guia preventiva y de seguridad para espacios de música y baile* - (llibret). *Recomanacions per a la promoció de la salut i la seguretat en festivals i grans esdeveniment musicals* (quatríptic).

En pràctica

5

Suggeriments per facilitar el treball amb grups i treure el màxim profit de les possibilitats que ofereix.

L'opinió

5

Jordi Casals i Prat, tècnic de l'àrea de Salut de la Secretaria General de Joventut opina sobre els eixos que han d'orientar la prevenció envers les drogues des de les polítiques de joventut.

Notes bibliogràfiques

6

Comentaris breus sobre publicacions relacionades amb les drogues i l'oci.

Des del Departament de Salut

6

Presentació d'un catàleg de materials i programes per a la prevenció i la reducció de danys associats al consum de drogues.

prevenim dro

és un programa de l'associació:

PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

Els últims anys els espais vinculats a l'oci nocturn han esdevingut un nou context per aplicar activitats, sovint informatives, relatives a les drogues. Alhora, s'han anat desenvolupant diversos "programes d'oci alternatiu" que es proposen complementar, amb activitats lúdiques i educatives, l'oferta d'oci comercial majoritària, sovint fortament associada amb l'ús de drogues. A més, l'àmbit del lleure (casals, entitats juvenils, etc.) és, des de fa temps, un important context d'aplicació d'activitats preventives mediatitzades per educadors i monitors, que complementa les intervencions en altres àmbits, com ara l'escolar. Aquest nou monogràfic de Prevenim.DRO, centrat en la prevenció en els contextos de l'oci i el lleure, comença comentant un estudi que aporta dades i reflexions per dissenyar estratègies de reducció de danys més acceptables i creïbles per als consumidors de drogues; continua amb l'habitual ressenya de materials, amb un seguit de suggeriments per treballar amb grups, i amb l'opinió d'un tècnic de l'àrea de salut de la Secretaria General de Joventut, per acabar amb uns comentaris bibliogràfics i la presentació d'un catàleg de materials preventius i de reducció de danys editat pel Departament de Salut.

Cop d'ull a la recerca

Percepció de riscos i beneficis associats a l'ús de drogues Implicacions per a la reducció de riscos

La prevalença del consum d'èxtasi i d'altres drogues associades a la "marxa" nocturna té uns nivells significatius, en especial entre els usuaris habituals de determinades formes d'oci nocturn. Per aquest motiu s'ha anat desenvolupant un àmbit d'actuació preventiva en relació al consum de drogues en els contextos d'oci nocturn, centrat en objectius informatius i de reducció de riscos. Com en altres sectors d'intervenció la seva eficàcia es veurà incrementada per un bon coneixement de les actituds, percepcions i expectatives de la població destinatària.

Uns investigadors australians (White et al., 2005) han estudiat les percepcions dels consumidors en relació als riscos i beneficis associats a l'ús de diferents drogues "recreatives". Els participants van ser 372 consumidors d'èxtasi, amb una edat mitja de 23 anys, captats a través d'anuncis en premsa i procediments de "bola de neu", que es van sotmetre a una entrevista a canvi d'una compensació econòmica. Es pretenia indagar quins riscos i beneficis associen els consumidors amb l'ús d'èxtasi, speed, cocaïna, ketamina i GHB; si hi ha diferències en funció de la substància; i si hi ha coherència entre els riscos percebuts i els missatges de reducció de danys.

L'estudi indica que els principals riscos que perceben els consumidors tenen a veure amb la salut mental (dependència, depressió i psicosi), l'afectació cerebral (alteracions funcionals incloses), la salut física (sobredosi, afectació del cor, deshidratació, etc.), el desconeixement del qualitat de la substància (composició, quantitat) i els derivats de la pròpia intoxicació (conducta violenta, al·lucinacions); quedant en un segon pla els de tipus legal i econòmic. Tanmateix, s'observen diferències en funció de la substància.

Per canviar conductes de risc és més important que els individus percebin els beneficis del canvi que no pas els riscos de mantenir la conducta de risc.

Així, en el consum d'èxtasi i speed el risc més percebut es refereix al desconeixement del qualitat de la substància, amb la cocaïna destaca la dependència; amb la ketamina els relacionats amb els efectes de la intoxicació, i amb el GHB la sobredosi.

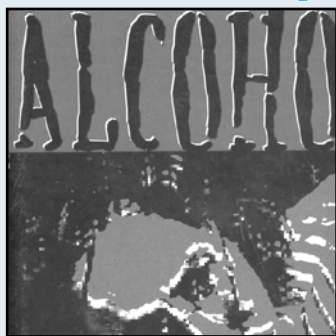
Pel que fa als beneficis que perceben els consumidors, en general, fan referència als efectes sobre l'estat d'ànim, les relacions socials, aspectes funcionals i alguns efectes específics de cada substància.

En l'èxtasi destaquen els efectes sobre l'estat d'ànim, l'augment de l'energia, la disminució de la son, la sociabilitat, la proximitat amb els altres i l'augment de la confiança en un mateix; en l'speed destaquen l'augment de l'energia i la disminució de la son; en la cocaïna l'augment de la confiança en un mateix i els efectes sobre l'estat d'ànim; en la ketamina els efectes dissociatius i la relaxació; i en el GHB la relaxació i la millora de les experiències sexuals.

En la discussió els autors fan referència al fet que la funcionalitat associada a l'ús d'una droga prediu millor la conducta futura en relació a aquella substància, que no pas el fet d'haver patit efectes negatius amb el seu consum. Alhora, afegeixen que per canviar conductes de risc és més important que els individus percebin els beneficis del canvi que no pas els riscos de mantenir la conducta. Malgrat les limitacions metodològiques (mostra petita, disseny transversal), algunes de les reflexions que incorpora aquest treball, així com el ventall de riscos i beneficis percebuts que identifica, poden contribuir al disseny d'estratègies de reducció de danys més acceptables i amb més credibilitat per als consumidors de drogues, i per tant, més efectives.

Materials

Alcohol... Saps beure? Aguantes?

Díptic de petit format (10 x 10 cm) per ser distribuït en espais freqüentats pels joves, com ara centres juvenils, bars musicals, botigues de roba, de música, etc. Elaborat per l'associació PDS i editat pel Consell Comarcal de l'Alt Empordà amb la col·laboració del Fons Social Europeu, la Diputació de Girona i els ajuntaments de Castelló d'Empúries, l'Escala, Figueres i Roses, tracta sobre el consum de begudes alcohòliques, sense qüestionar-lo, centrant-se en la tolerància fisiològica, per desmitificar-la com a signe de força i propiciar la seva consideració com a indicador d'habitació i de possible consum abusiu. També compara algunes conseqüències diferencials sobre diferents aspectes en funció de que el consum sigui moderat o abusiu.

Més informació: Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Tel: 972 677 050

@kol al k@p N K@p

Campanya de l'Ajuntament d'Ampostà, elaborada amb la col·laboració del Departament de Salut de la Generalitat, adreçada als joves conductors i els seus acompanyants durant el temps d'oci nocturn. Inclou tres elements materials: un calendari de butxaca, amb el lema de la campanya i una sèrie de frases que conviden a evitar les pressions socials per beure alcohol i determinats riscos associats al fet de beure i conduir; un cartell amb la imatge gràfica

del calendari i l'expressió "condueix segur" escrita amb la grafia que solen emprar els joves en els missatges de text de telèfon mòbil; i un ambientador de cotxe amb el mateix missatge que el cartell, que s'ofereix als conductors en els controls preventius d'alcoholèmia. Aquests materials es distribueixen en diferents tongades, abans dels grans esdeveniments d'oci dels joves.

del calendari i l'expressió "condueix segur" escrita amb la grafia que solen emprar els joves en els missatges de text de telèfon mòbil; i un ambientador de cotxe amb el mateix missatge que el cartell, que s'ofereix als conductors en els controls preventius d'alcoholèmia. Aquests materials es distribueixen en diferents tongades, abans dels grans esdeveniments d'oci dels joves.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545.

De marxa... al bar

Material de suport per a l'aplicació d'activitats de formació en dispensació responsable de begudes alcohòliques (DRA), consistent en un DVD elaborat per l'associació PDS, Promoció i Desenvolupament Social, amb la col·laboració de l'escola d'hoteleria i turisme CETT i el grup l'Ovella Negra, finançat pel Plan Nacional sobre Drogas en el marc del programa "De marxa sense entrebancs" de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Amb una duració aproximada de 15 minuts, inclou una presentació del programa de formació en DRA de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, un apartat d'entrevistes, resums de pautes d'actuació i tres situacions de consum problemàtic en un bar, amb l'objectiu d'estimular el debat i facilitar el treball sobre estratègies de servei responsable, oferint models per a exercicis d'assaig de conducta.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545.

De nit, tingues-ho clar

Conjunt de tríptics i cartells que plantegen situacions típiques a les que s'enfronten molts joves quan surten de marxa. Editats pel Departament de Salut de la Generalitat, i elaborats amb la col·laboració d'Energy Control i SOM.NIT, aporten als joves que surten de nit elements informatius i de reflexió sobre les drogues. Atès que es distribueixen en espais d'oci nocturn es pretén que, a més d'ajudar a reduir alguns riscos associats al consum de drogues (conducció sota els efectes de l'alcohol, conductes sexuals de risc, etc.), contribueixin a sensibilitzar als propietaris i treballadors dels establiments d'oci nocturn en relació a aquests temes.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 932 272 900.

Els fantasmes de la coca

Fulletó de 10 pàgines elaborat pels Ajuntaments d'Alacant, Cerdanyola, Granollers, Parets i Santa Coloma de Gramenet, amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat, per tal de ser distribuït en espais freqüentats per consumidors (locals d'oci nocturn, alguns àmbits laborals i certs grups de joves en medi obert). Adreçat a persones properes a la cocaïna, destaca el fet que en lloc d'aportar informació sobre la substància, se centra en confrontar diversos elements la cultura de la cocaïna, tot estimulant una anàlisi crítica i la correcció de creences errònies associades al seu consum, amb la finalitat de reduir el seu "prestigi" en els entorns de consum i posar en qüestió varis dels mites associats a aquesta substància.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 932 272 900.

Guia d'habilitats per al treball en grup

Llibret de 28 pàgines editat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona en el marc del programa "De marxa sense entrebancs" finançat pel Plan Nacional sobre Drogas. Elaborat per l'associació PDS, utilitzant una metodologia de grup focal i amb la participació de tècnics del Consell de la Joventut de Barcelona i del programa "A partir del carrer" de l'Ajuntament de Barcelona, s'adreça als educadors i monitors que treballen en l'àmbit del lleure, per facilitar-los l'aplicació d'activitats de prevenció de drogodependències. Els seus continguts tracten d'una manera sintètica, en 18

fitxes, qüestions com ara les habilitats per a la comunicació i el diàleg, l'empatia, la manera de fer front a les conductes de boicot, les dificultats per parlar en públic, les diferències culturals, etc.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545.

Guía preventiva y de seguridad en espacios de música y baile

Material elaborat per ABD, Associació Benestar i Desenvolupament, amb la col·laboració de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i del Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya, finançat pel Plan Nacional sobre Drogas, que s'adreça als gestors i organitzadors d'espais de música i ball (discoteques, bars musicals, etc.) i persones directament relacionades en la gestió i l'organització d'esdeveniments recreatius, com ara festivals musicals. Consisteix en un llibret de 22 pàgines, editat en castellà, que inclou propostes per al disseny i l'organització dels espais d'oci i actes festius pel que fa a: 1. Les condicions de seguretat, 2. La infraestructura, i 3. Els aspectes referits a la prevenció sociosanitària, com a complement a les possibles accions d'informació i prevenció en relació al consum de drogues.

Més informació: ABD, Associació Benestar i Desenvolupament. Tel: 932 890 530.

Recomanacions per a la promoció de la salut i la seguretat en festivals i grans esdeveniments musicals

Fulletó de quatre pàgines elaborat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, amb la col·laboració de diferents organismes públics, entitats que intervenen en l'àmbit de les drogues i la salut i empreses promotores de festivals musicals. Inclou recomanacions i propostes referides als recursos sanitaris, la reducció de riscos en relació al consum de drogues, les normatives específiques, la relació amb l'administració, etc. A més de l'edició impresa, que es pot sol·licitar al Departament de Salut, aquest material, així com un resum de les normatives relacionades amb el tema, estan disponibles en format electrònic al web www.nitsegura.info.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 932 272 900.

En pràctica

Suggeriments per al treball amb grups

Moltes activitats preventives sobre l'ús de drogues que es duen a terme en espais vinculats al lleure juvenil s'apliquen en un context de treball en grup. Aquesta secció planteja alguns suggeriments per facilitar el treball amb grups i treure el màxim profit de les possibilitats que ofereix. Els aspectes comentats fan referència a l'actitud directiva dels conductors de les activitats, les seves habilitats comunicatives i la promoció de la participació.

Actitud directiva. Determina en bona part com serà la interacció amb i en el grup. Convé evitar dues actituds extremes que dificulten o impedeixen el treball: l'autoritària i la de deixar fer. L'actitud directiva autoritària és rígida, centralitza el poder i no permet que el grup participi en la presa de decisions. El resultat és que el grup perd espontaneïtat i es torna hostil, o bé passiu i submís, anul·lant-se la capacitat d'aprenentatge i de creativitat. Pel que fa a l'actitud de "deixar fer", només aporta informació si el grup ho demana, és passiva a l'hora d'actuar, permissiva en la presa de decisions, i deixa que el grup vagi a la deriva. Genera inseguretat, no crea referent i fa que el grup es desintegri. Per contra, una actitud democràtica (o enfortidora) estimula

la participació en la presa de decisions, promou l'autonomia i posa límits raonables i raonats. Això, facilita l'intercanvi d'idees entre els membres del grup. Aquest estil directiu afavoreix la motivació, el compromís, la responsabilitat, la col·laboració, la iniciativa i la creativitat.

Habilitats comunicatives. Per treballar amb grups també són claus les habilitats comunicatives del conductor o moderador. En relació a això convé: expressar-se amb claredat, evitant caure en contradiccions; deixar espai al grup per expressar les seves idees; controlar les emocions (sobretot la ira i l'enuig); ser coherents entre allò que es diu i allò que s'expressa de manera no verbal; escoltar d'una manera activa, etc.

Promoció de la participació. Això es pot fer de diverses maneres: disposant les cadires de forma que tots els membres del grup es puguin veure els uns als altres; fent ús del "nosaltres", en lloc del "vosaltres", del "tu" o del "jo"; explicant els objectius de l'activitat i raonant els avantatges de participar-hi; evitant monopolitzar l'ús de la paraula; fent explícit el reconeixement per les aportacions dels membres del grup, integrant-les després a la discussió; etc

Opinió

Jordi Casals i Prat *Va néixer a Vic (Osona) l'any 1977 i és tècnic responsable de l'àrea de Salut dins els Programes d'Emancipació de la Secretaria General de Joventut. En aquestes línies ens ofereix la seva visió sobre els eixos que han d'orientar la intervenció preventiva en relació al consum de drogues des de les polítiques de joventut.*

Promoure estils de vida i conductes saludables és un objectiu d'una política de joventut digna i responsable, per això la salut és un dels eixos principals de les accions del Govern adreçades als joves. Gaudir d'una bona salut és essencial per emancipar-se, és a dir, perquè els joves

puguin realitzar el seu propi projecte de vida. Per això, cal prevenir els joves dels riscos del consum de drogues, ja que és un dels més comuns en aquesta franja d'edat. Una anàlisi realista ens mostra que és difícil desvincular l'oci nocturn de les conductes de risc; per aquesta raó cal dur a terme polítiques de prevenció, sense paternalismes, apropant-se als joves i donant resposta a les seves necessitats d'informació, formació i atenció.

Des de l'administració difícilment es poden canviar els hàbits dels joves pel que fa l'oci nocturn, per tant, pel que fa a les drogues el treball s'ha d'orientar a la reducció del consum i dels danys derivats del mateix. Aquest objectiu és assumible amb programes específics de prevenció en el consum, tant de substàncies

(...) cal dur a terme polítiques de prevenció, sense paternalismes, apropant-se als joves i donant resposta a les seves necessitats d'informació, formació i atenció.

legals com il·legals, i facilitant informació sobre les substàncies i els seus efectes i riscos. Tot això sense descuidar els riscos lligats al consum, com ara la conducció o la sexualitat sota els seus efectes. En aquest sentit, cal fomentar la mobilitat segura a les zones d'oci nocturn

i treballar perquè els joves tinguin unes relacions sexuals lliures i segures.

L'aplicació d'aquests programes s'ha de dur a terme de manera propera als joves i cal difondre'ls en els seus espais d'oci amb la col·laboració dels sectors implicats. Pel que fa a les accions *in situ*, programes com ara "Nit segura", en que hi col·laboren diferents agents socials i entitats, conjuntament amb la Secretaria General de Joventut i el Departament de Salut, amb sortides a llocs d'oci nocturn, permeten incidir sobre els joves i sobre els organitzadors dels esdeveniments. Alhora, programes com el "Pack Escoles", adreçat als joves estudiants de Catalunya, treballen l'educació en habilitats socials en espais d'oci no nocturn.

Notes bibliogràfiques

Baylen Ch A, Rosenberg H. (2006). Éxtasis. RET, Revista de Toxicomanías; 48: 3-14. Article que, deixant de banda els efectes de l'ús crònic de l'èxtasi, analitza els seus efectes subjectius partint de la revisió de 24 estudis que aporten dades autoreportades de consumidors. Una informació útil per dissenyar intervencions i missatges preventius creïbles. Es pot baixar de: <http://www.cat-barcelona.com/ret>

Calafat A, Fernández C, Juan M, Becoña E (2005). Cómo el propio consumo de drogas de los mediadores recreativos tiene implicaciones preventivas. Adicciones; 17(2): 145-155. Estudi de les conductes de consum de drogues en una mostra de 246 professionals de diferents sectors relacionats amb el context recreatiu dels cap de setmana (indústria recreativa, mitjans de comunicació adreçats als joves, programes preventius i responsables d'associacions juvenils) i la influència que això té sobre les seves actituds i opinions en relació a les drogues. Accessible a: <http://www.irefrea.org/publicacions.htm>

Calafat A, Fernández C, Juan M, Becoña E, Gil E. (2004). La diversión sin drogas: utopía y realidad. Irefrea. Palma de Mallorca. Aproximació a la realitat diversa i complexa dels joves no consumidors de drogues que surten de marxa, que proposa generar un nou discurs sobre lo recreatiu que no estigui únicament lligat als consumidors, a la seva lògica i a les seves necessitats. Es pot baixar de: <http://www.irefrea.org>

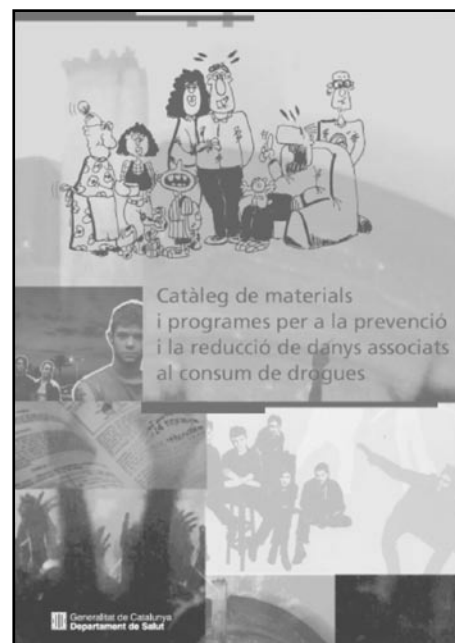

Fernández JR, Secades R (coords.) Guía de referencia para la evaluación de programas de prevención de ocio alternativo. Colegio Oficial de Psicólogos / Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Madrid, 2003. Publicació que analitza els elements comuns que caracteritzen els anomenats "programes d'oci alternatiu", aportant orientacions per a la seva avaluació i formulant recomanacions per al seu disseny i aplicació. Es pot baixar de: <http://www.pnsd.msc.es/Categoria2/publica/otras.htm>

Des del Departament de Salut

Catàleg de materials i programes per a la prevenció i la reducció de danys associats al consum de drogues.

A primers de l'any 2007, la Subdirecció de Drogodependències del Departament de Salut té previst distribuir un catàleg destinat a agilitzar i facilitar la difusió de recursos per a la prevenció del consum de drogues i dels problemes associats. Inclou, d'una banda, materials i programes orientats a evitar o retardar l'inici del consum de drogues i a preparar els adolescents i joves per prendre decisions en relació a aquest tema, i d'altra banda, materials i programes adreçats a disminuir la mortalitat i els problemes associats al consum de drogues (accidents, psicossocials, de salut), que poden afectar tant als consumidors com a les persones amb qui tenen relació. En tots els casos es tracta de materials i programes editats pel Departament de Salut o que han comptat amb el seu suport per ser desenvolupats o editats, en col·laboració amb altres entitats, associacions o professionals. Per tant, no constitueix un recull exhaustiu i sistemàtic de tots els programes que s'han elaborat o que s'utilitzen al nostre país. Els instruments es presenten ordenats en funció del nivell de prevenció (universal, selectiva, indicada o determinada), a través d'un índex que en facilita la recerca, permetent accedir fàcilment a una descripció de les seves característiques bàsiques, inclosa la manera d'ampliar la informació i d'obtenir exemplars. És, doncs, un document adreçat als professionals dels diferents àmbits d'intervenció (escola, lleure, salut, etc.) per donar-los suport en la seva tasca quotidiana.

Més informació: Departament de Salut. Tel.: 935 562 621

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba

Disseny: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro: Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona

Tel: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>